

סיפורים מלנינגרד

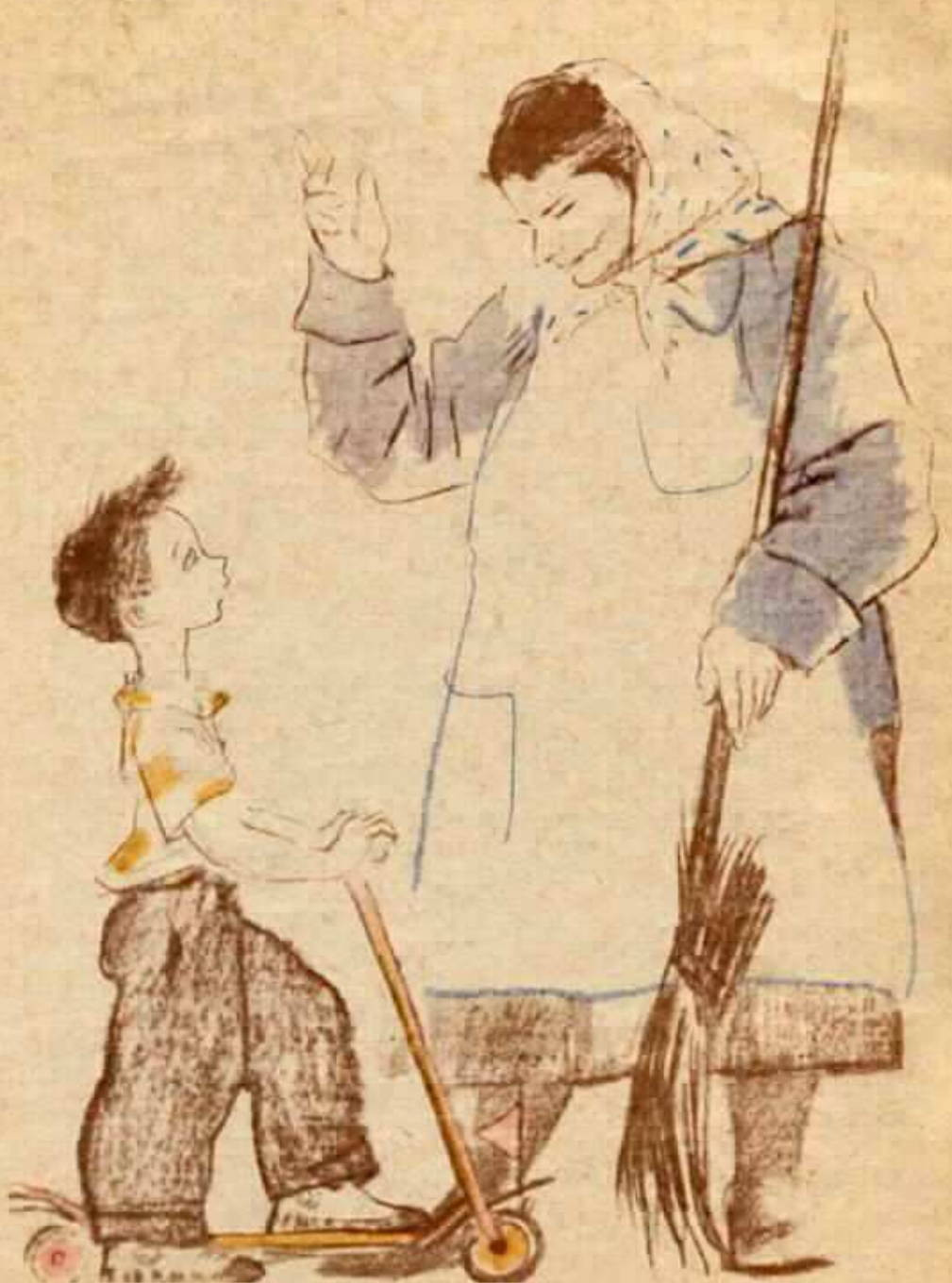
1964

ציורים ס. מיוריסה

כתב ס. וולף

על קורקינט לאורך הבית שלנו.

אחרי השיעורים אעבור לאורך ביתנו
מפינה לפינה.
אפגוש אנשים שונים ואדבר אתם על כל
דבר שבעולם.
"שלום דודה ניושה!" אגיד לחצרנית "מה
שלומך? אולי אפשר לעזור במשהו?"
"חיים איכשהו" אומרת דודה ניושה "ויש
מה לעזור. בבוקר המשורר מהקומה
השישית שפך מהחלון הרבה דפים עם
שירים ועד עכשיו לא הספקתי לאסוף את
הכל."
ומיד אתחיל לאסוף את הדפים.
"שלום לנושקה" אגיד לילדה בת שנתיים
מהדירה מספר שלוש-עשרה "מה
שלומך?"
"בסדר" תענה לי לנושקה.
"ואיך קוראים לך?" אשאל.
"נאנה" היא תגיד.

"שלום קוליה" אגיד לקוליה הבנאי
"מה נשמע? אך הבניה
מתקדמת?"
"בדיוק הלכתי לאכול דבר מה
בהפסקה" יאמר קוליה "והבניה
הולכת לפי הסדר. מחר נסיים."
ואסע הלאה.

כל הכבוד" אגיד "תהי יפה וגדולה" ועוד אוסיף
לסבתא שלה "הילדה גדלה מצוין."
ואמשיך לנסוע אל המיליציונר.
"חבר מיליציונר" אגיד "אני לא עובר
על החוק. מאחל לך כל טוב."
ואסע הלאה.

אלחץ ידו של סבא אבדאי, והוא יספר לי איך הדגים נושכים
וכמה נעים לטוס במטוס.
אדבר עוד עם הרבה אנשים, וכשאגיע לפינה השנייה אפגוש
את אמא.
השמש תהיה כבר נמוכה ואמא תחזור מעבודה. והשעה
תהיה כבר שש וחצי.
הבית החדש שלנו כל כך גדול שלוקח זמן רב להגיע מפינה
לפינה.

"שלום חברה!" אומר "מתי הכדורגלנים מהבית שממול
יתחילו לבכות?"
"ביום ראשון!" יצחקו הילדים.
"שלום בנות!" אקרא.
"שלום" תגיד אחת הילדות ותזמין אותי לשחק ב"קלאס".
אבל אני אסע הלאה.

אשוחח עם מרים המשקלות וסיה המתאמן, ואחליף מילים
עם הפרופסור מהדירה מספר ארבע, ואברר מה שלום
הנערה נאניה, רואה החשבונות

הליצן

באי-סבלנות חיכיתי לבוא של הליצן.
התלבטתי מאוד וחשבתי חזק מה לומר לו
כשהוא ירד מהחשמלית ואני אלך לקראתו
ואלחץ את ידו.
הוא הגיע ביום שני בבוקר.
באתי מולו, לחצתי את ידו ולא אמרתי דבר.
רציתי לומר לו דבר מה נעים, או אולי
משהו מצחיק, אך שום דבר לא בא לראשי.
רק בירכנו זה את זה ונכנסנו לאוטובוס.
ישבנו באוטובוס ונסענו לאורך חוף הים.
השמש זרחה ונעשה חמים.
"צריך לנסוע רחוק?" הוא שאל.
"לא" אמרתי "בערך עשר דקות. אנו לא
פונים לשום מקום צדדי, אלא ישר בכביש.
נרד, והבית שלנו כבר לא רחוק."
יותר כבר לא דיברנו. הוא הביט כל הזמן
על הים, ואני הסתכלתי עליו מהצד. לא
הרגשתי בו שום דבר מיוחד. מכנסיים כמו
מכנסיים, כחולים, ומעיל עם פסים. אף
אדום ושערות שחורות. והגיל כנראה סביב
ארבעים, כמו של אבא.

סבתא שלי חלתה ביום ראשון. היא לא חלתה
ונשכבה, לא, היא התהלכה כמו קודם,
בישלה לנו, אבל בלילות היא מלמלה לעתים
קרובות, והייתה חמה מאוד, בבוקר, לא שמה
לב עלי במשך הרבה זמן ופניה היו עצובים
מאוד.

"במה לשמח אותה?" חשבתי "היא כבר
הרבה זמן לא צוחקת, וכל הזמן עצובה."
שאלתי אותה מה קרה לה, אך היא לא ענתה
לי דבר, רק נענעה בראשה ואני לא ידעתי,
באמת לא ידעתי מה לחשוב, כדי שהיא לא
תהיה עצובה ולא תדאג.
לא יכולתי לעלות שום רעיון בראשי, והזמן
עבר.

החופש של אבא ואמא היה עדיין רחוק. הם
באו אלינו רק בסופי השבוע ואני לא סיפרתי
להם דבר.

הסתרתי מהם את דאגתי לסבתא אבל יום
אחד מוקדם בבוקר אמרתי לה שאלך לדוג.
ובעצמי עליתי לחשמלית ונסעתי העירה,
לקרקס.

היו שם הרבה מאוד אנשים ואני פחדתי מאוד
שהקופאית, כאשר אפנה אליה, תגרש אותי,
כאילו אני רוצה להתפלח בלי לשלם.
"סליחה" אמרתי "אולי אוכל למצוא את
הליצן?"

היא צחקה, קראה למישהו ואמרה "הנה הוא
בא."

מולי יצא אדם ולחץ את ידי.

למה היה לי לא להאמין לקופאית, או לחקור
אותו בעצמו האם הוא ליצן או לאו. במקום
זאת פשוט סיפרתי לו על סבתא שלי, כמה
שהיא עצובה ומודאגת, ואיזה רעיון בא לראשי,
והוא הבטיח לבוא.

"יורדים" אמרתי לו, כשהגענו לתחנה "דואר".
ירדנו והתחלנו ללכת לבית הכפרי שלנו. רציתי
מאוד לעזור לו לשאת את תיק הנסיעה שלו,
אך הוא אמר שהתיק קל, אין בו הרבה דברים.
הגענו מהר מאוד.

"סבתא" אמרתי קצת מודאג "הגיע.. אלינו..
ליצן. הזמנתי אותו הנה, לכפר, כדי.. לשמח
אותך."

"הו, כמה יפה" אמרה סבתא. היא חייכה
וליטפה את ראשי. "אתה באמת ליצן?"
"כן" אמר הליצן "אני ליצן."

"כן, בוודאי" אמרה סבתא "אף אדום.."
פניו של הליצן נפלו.

"אין דבר" אמרה סבתא "עכשיו נאכל ארוחת
בוקר."

הליצן השתחוה ואמר שהוא שבע, ומוטב
שילך למטבח ויתלבש כדי לתת לנו הצגה.
"טוב מאוד" אמרה סבתא "אבל תאכל בכל
זאת כיסן אחד."

הליצן לקח את הכיסן והלך למטבח.
אכלנו, אני וסבתא, את ארוחת הבוקר,
התרגשנו, צחקנו ועשינו אי-סדר על השולחן.

"אפשר להיכנס?" נשמע קול זר
 ודקיק מאחורי הדלת.
 "כן, כן" אמרה סבתא.
 והליצן ניכנס.
 התחלנו לצחוק.
 איזו תלבושת!
 "קהל נכבד!" אמר הליצן בקול עבה
 "סבתא ונכד!"
 והתחיל.

עוד אף פעם בחיים, לא אני ולא
 סבתא, ראינו משהו דומה מקרוב.
 הליצן התגלגל, נפל וקם, דיבר
 דברים מצחיקים, דמה את עצמו
 לסוס, הלך על ידיים, בלע צלחות

..

אחר כך התעייפנו, וגם הליצן
 התעייף והוא יצא למטבח וחזר עם
 חלילית. התיישב על שרפרף ואמר
 "ועכשיו אנגן 'בולרו' של דאליב."
 והוא ניגן לנו דבר מיוחד שעוד אף
 פעם לא שמעתי ושעשה לי עצוב.

"לא, לא" אמר "אני עובד בענייני קרקס כבר הרבה זמן. אין לי צין כזה אצלנו בלנינגרד, וגם לא בערים אחרות."
 "איך זה?" אמרתי "הוא בעל אף אדום ושערות שחורות, איונוב
 לא מכיר" אמר המנהל "היה אצלנו שומר חיות הקרקס בשם איונוב, בעל שערות שחורות. אך הוא התפטר לפני שבועיים ונסע לאן שהו. אינני יודע לאן. נסע ללמוד בבית ספר לווטרינרים.

הודיתי למנהל וחזרתי הביתה.
 "איזה ליצן נהדר זה היה"
 נזכרה בו סבתא "לא אשכח
 אותו לעולם. אם יהיה לי פחות
 מה לעשות בבית, ניסע בהחלט
 לבקר אותו."
 "הוא איננו" אמרתי "הוא נסע
 לעיר אחרת."
 "חבל מאוד" חייכה סבתא
 בעצב "חבל מאוד. כשאזכור
 את האף האדום שלו.."

סבתא שמעה וכיסתה את עיניה "זו מוזיקה של צעירותי" אמרה.
 בערב הליצן הלך. ליוויתי אותו עד לאוטובוס, ביד אחת החזקתי את התיק שלו וביד שנייה כסף, שלקחתי מהארנק של סבתא, כדי לתת לו כשהאוטובוס יגיע.
 האוטובוס התקרב אך אני התחלתי להתבייש. כל כך התביישתי שלא נתתי לו את הכסף. החלטתי לשים אותו בהסתר לארנק של סבתא. נפרדתי ממנו רק ב"תודה רבה" ו"להתראות" ושאלתי איך קוראים לו.
 "איונוב" אמר כשעמד כבר על מדרג האוטובוס. שלום, נערי."
 האוטובוס נסע.
 סבתא הרגישה כבר טוב יותר, לא נראתה עצובה וחייכה.
 כשהקיץ עבר וחזרנו העירה, יום אחד אחרי בית הספר הלכתי לקרקס. אמרתי שם שאני מחפש ליצן איונוב, והפנו אותי למנהל.
 "סליחה" אמרתי "האם אפשר לפגוש את הליצן איונוב?"
 "ברצון" אמר המנהל "אך אין אצלנו ליצן כזה?"
 "איונוב.. אמרתי "תחשוב היטב."

המשורר

קיבלתי מצלמה במתנה. מחר אקנה לי סרט ואצלם פסל של אלכסנדר סרגייביץ' פושקין שבגן. אחר כך אפתח את הסרט, אדפיס צילומים, אשים אותם על השולחן ואסתכל בהם. אסתכל ואסתכל בהם עד שידמה לי שאני בעצמי יושב על הספסל, מול הפסל של המשורר הגדול.

הרבה זמן אביט על אלכסנדר סרגייביץ' ואז הוא ירד, יסתכל קצת בגן ואחר כך ייגש לספסל שלי ויאמר:

"סלח לי, האם אינני מפריע?"

"אך לא, מה פתאום!" אקרא "בבקשה!" אסתכל מהצד על העיניים הטובות, העצובות, לא אתאפק ואגיד בהיסוס "אני מכיר אתך, אלכסנדר סרגייביץ'. אתה משורר גדול, אלכסנדר סרגייביץ' פושקין."

"אך" הוא יענה "ומאין אתה מכיר אותי?"

"איזו שאלה!" אקרא "נו, איזו שאלה?!"

"כן, כן, בוודאי" הוא יגיב וירגע "שכחתי את הכל, חשבתי רק על עצמי."

"איזו פגישה!" אומר.

"כפור ושמש, יום יפה, נכון?" הוא ישאל.

"בוודאי" אומר "אתה עוד חולם, ידידי נחמד... נכון?"
 "נכון" הוא יאמר "ואיך הלאה?"
 ואני אתחיל להקריא לו הלאה "זמן, יפהפה, להתעורר..."
 ואמשיך להקריא, נבוך ומסמיק, ועם ביטוי כמו שצריך, ואחר
 כך אסמיק עוד יותר כי אזכור שאינני יודע שורות אחדות
 בסוף השיר, ולא ידעתי, לא למדתי אותן ולכן קיבלתי בבית
 הספר ציון שלוש מינוס.
 "אני לא יודע יותר" אומר בצער.
 "איך זה? איך זה?" יתעצב אלכסנדר סרגייביץ' "כל החדר
 בזהר ענבר.."
 "מוארת במפץ שמחה" אזכור קטע מהשיר.
 "נערי! איך זה יתכן להאיר במפץ שמחה? שם נקודה אחרי
 'מואר'."
 הוא ייאנח קשה, יקום מהספסל ואראה שוב כי זה רק פסל.
 "אלכסנדר סרגייביץ'!" אקרא "איפה אתה? לא נמשיך כך. לא
 נמשיך! רציתי לבוא אתך לגן החיות כי שם דובים לבנים!
 רציתי להכיר לך את חברי ז'נקה קיסייקין! רציתי.."
 אקרא אליו עוד זמן רב אך לשווא. הוא לא יחזור.
 ואז אראה את עצמי לא בגן אלא בבית, ליד השולחן עם
 הצילומים.
 לא אקנה מחר סרט. בכלל לא!
 אלך קודם ללמוד את כל השירה הנפלאה הזו.

איפה בוליביה?

הייתה שעה שש בערב. כבר גמרתי להכין את שעורי בית ויצאתי לגן.

ראיתי שני זקנים במעילים שחורים וכובעים שחורים. הם ישבו על הספסל והסתכלו בספר. ניגשתי אליהם מאחור והצצתי בין הכובעים.

עץ גדול נראה בספר. הוא היה כל כך גדול שהאנשים שעמדו תחתיו נראו לגמרי קטנטנים. ואלה ששטו בנהר, מאחורי העץ, נראו עוד יותר קטנים. הם שטו, נפנפו בידים וקראו משהו, כנראה איום ותקיף, לאלה שעל החוף. סביב העץ צמחו עלים, גם הם גדולים, אולי פעמיים בגודל אדם, וביניהם ראיתי בקתות. "העץ הזה, חברי היקר" אמר הזקן שישב מצד שמאל "לא צומח באזורים שלנו, אבל גדל בצפיפות רבה בבוליביה, ולצערנו הרב מעולם לא יגדל באזור לנינגרד. אינני יודע איך ניתן יהיה להכין את התרופה שלנו בלי העץ הזה."

"וי! וי!" אמר השני. ואז שניהם קמו.

"בוליביה" אמרתי "מה זה?"

"מדינה" הסתובב אחד הזקנים ואמר לי. והם הלכו לכוון יציאה מהגן.

התחלתי לחשוב. מדינה.. איפה?

חשבתי כשלוש דקות והבנתי שאינני יודע איפה המדינה הזו. נזכרתי באגם עם שם מצחיק טיטי-קאקא, ומפל מים ניאגרה

, ותיארתי לעצמי את חוף השנהב, ומדינת איסלנד, ונהר אורנג' גם כן, אך איפה בוליביה לא ידעתי.

"נשחק בכדור?" שאלו אותי הילדים.

"בוליביה" אמרתי.

"מה?"

"מדינה כזו."

"הולכים לשחק" אמרו הילדים.

"בוליביה, בוליביה" אמרתי

"בוליביה" שיניתי והלכתי מהר הביתה.

"אמא" קראתי כשנכנסתי לחדר.

"היא הלכה לחנות" אמרה

סבתא.

"סבתא" שאלתי "איפה זה

בוליביה?"

"איזו?" שאלה סבתא.

"מדינה כזו" אמרתי "בוליביה."

"איני יודעת, יקירי" היא אמרה

"מאין לי לדעת. אנו לא למדנו

בכיתות. זה עכשיו מזל שלכם.

רוצים ללמוד – לומדים."

"בוליביה, בוליביה" שיניתי "מדינה כזו.."

הלכתי לשכננו אנטולי גנריהוביץ'. אומרים בבניין שהוא משורר וכותב ספרים. הוא יושב, הביט למעלה והחזיק עפרון בידו.

"אנטולי גנריהוביץ" אמרתי "איפה בוליביה?"

"או! בוליביה! שמיים כחולים ללא סוף.."

"איפה היא נמצאת?"

"רחוק. מאאוד. שם איפה שהמים הכחולים של

אטלנטיק מלקקים חול החוף הצהוב, שם איפה שדקלים

זורקים צל ארוך.."

"איפה זה?" שאלתי "רחוק מלנינגרד?"

"מה?"

"איפה נמצאת בוליביה?"

"נערי" אמר "אני עסוק. אני עסוק כי אני כותב שירים.

תסתלק!"

הלכתי למטבח. אמא כבר חזרה מהחנות והכינה ארוחת צהריים. רציתי לשאול אותה על בוליביה אך הדלת נפתחה ואבא ניכנס. הוא חזר מעבודה. אבא שלנו חכם, הוא פיזיקאי ועובד בפיזיקה. "אבא!" קראתי "שלום לך." "שלום, שלום." "אבא" אמרתי "איפה בוליביה?" "אחר כך, אחר כך, מאוחר יותר." "אבא" אמרתי "אני מאוד, מאוד רוצה לדעת איפה בוליביה. האם אינך יודע איפה בוליביה?" "לא יודע, לא יודע. זה לא ענייני. מספיק לי דאגות משלי." "אמא!" קראתי. "תעזוב את אמך" אמר אבא בחומרה. נזכרתי בשכנתנו ואליה. "ואליה יקרתי" שאלתי כשנכנסתי אליה "אולי את יודעת איפה בוליביה?" "אינני יודעת, אנדריושה, אינני יודעת, נחמדי. ובכלל כשאני מתכוונת לריקודים, מוטב לא להטריד אותי. לא להטריד" חזרה על דבריה "לא ל-ה-ט-ר-י-ד" שרה בשקט סגרתי את הדלת. לא היו לנו עוד שכנים.

פתחתי את דלת הדירה ויצאתי לחדר המדרגות. מלמטה עלתה בחורה-דוור. "שלום" אמרתי "אולי את יודעת במקרה איפה בוליביה?" "מה?" "איפה נמצאת מדינה בוליביה? את לא יודעת?" "אני יודעת" אמרה. התיישבתי במקום. "איפה? איפה? איפה היא נמצאת?" "תירגע, תירגע" התחילה הבחורה להרגיע אותי, כשהיא מורידה מגבה תיק גדול. "אוך, צרה שלי, איך זה יהיה, הה? יש לך מפה?" "לא." היא הרימה מהרצפה גפרור כבוי וממש על הקיר (רק שלא יאשימו אותי, חשבתי) התחילה לצייר דבר מה. הסתכלתי ונדהמתי ממש. באיזו זריזות היא תיארה את הכל! ראיתי והכרתי את אמריקה. כל המפרצים ומצרים. ואיים. חצי אי פלורידה היה ממש מול עיניי. "נהדר" קראתי.

"אה.. ואת אמריקה הדרומית אתה מכיר?" שאלה הבחורה
"בוודאי! הנה היא, יותר נמוך.."
"לא יותר נמוך אלא יותר דרומה. הנה כאן" היא הצביע
בגפרור על הקיר "סמוך לברזיל ולארגנטינה נמצאת בוליביה.
הבנת?"

"הבנתי" אמרתי "בוודאי הבנתי. מאין לך כל הידע הזה?"
"אני אוהבת" אמרה "אוהבת לקרוא על ארצות שונות. אצלי
בבית מלא ספרים.. אי פסחה, קונגו, בוליביה.."
"שם גדלים עצים גבוהים מאוד" אמרתי "ושמש חמה מאוד,
וצמחים עם עלים ענקיים גדלים ממש על הארץ. היידה
לבוליביה?"

"להתראות" חייכה אלי הבחורה והרימה על גבה את התיק
הכבד "אולי פעם. עכשיו אני מחלקת מכתבים."
והיא עלתה למעלה במדרגות.

ירדתי למטה. עכשיו ידעתי איפה גדלים העצים הגבוהים
שעליהם דיברו המדענים הזקנים. החלטתי לפגוש אותם כדי
לשמוע אצלם יותר על הארץ שבה העצים גבוהים מבתי
והשמש צורבת כל היום, וסירות צהובות ארוכות שטות מהר
בנהר.

מי יודע, אולי יצליחו לגדל
את העצים גם אצלנו,
בסביבת לנינגרד.

